103149 - Haram Satış Türlerinden Bazıları

Soru

Haram olan satış çeşitleri nelerdir? Delilleriyle birlikte açıklar mısınız?

Detaylı cevap

Allah'a hamd olsun.

Haram olan alışveriş türleri çoktur; bu kısa cevapta hepsini saymak mümkün değildir. Bu konuda daha önce "haram satışlar" başlığı altında pek çok örnek zikredilmiştir; onlar ayrıca incelenebilir.

Ancak bu konuyu anlamaya yardımcı olacak önemli bir kaideyi Şeyhülislâm İbn Teymiyye şöyle ifade etmiştir ("Mecmûʿu'l-Fetâvâ", 29/22):

"İkinci kaide: Akitlerde helâl ve haram olanlar... Bunun aslı şudur ki Allah, Kitabında mallarımızı aramızda bâtıl yollarla yemeyi haram kılmıştır. İnsanların mallarını haksız yere yiyen haham ve rahipleri kınamış, Yahudileri ribâ/faiz almaları ve insanların mallarını bâtıl yollarla yemeleri sebebiyle zemmetmiştir. Bu, karşılıklı muamelelerde ve bağışlarda haksız yere elde edilen her şeyi kapsar; hak sahibinin rızası ve haklı bir gerekçe olmaksızın alınan her şey buna dahildir.

Karşılıklı muamelelerde malı bâtıl yolla yemenin iki türünü Allah kitabında zikretmiştir: **ribâ (faiz)** ve **meysir (kumar)**.

Allah, ribâyı Bakara sûresinin sonunda, Âl-i İmrân ve Rûm sûrelerinde haram kılmış; Nisa sûresinde de Yahudileri bundan dolayı kınamıştır. Meysirin haramlığını ise Mâide sûresinde zikretmiştir.

Sonra Peygamber, Allah'ın kitabında toplu olarak zikredilen bu hususları açıklamış; **garar/belirsizlik içeren satış türlerini** yasaklamıştır. Muslim ve diğerlerinin Ebu Hüreyre'den rivayet ettiği hadiste bu geçer. Garar, sonucu bilinmeyen şeydir; bu da kumarın doğurduğu düşmanlık ve nefrete götürür, ayrıca haksız kazanç ve zulüm içerir. Dolayısıyla garar satışında

zulüm, düşmanlık ve kin vardır.

Ribânın haramlığı ise Kur'ân'da daha şiddetli vurgulanmıştır. Nitekim Allah şöyle buyurur:
"Ey iman edenler! Allah'tan korkun ve eğer gerçekten iman ediyorsanız ribâdan arta kalanı bırakın. Eğer bunu yapmazsanız, Allah ve Resûlü tarafından size açılmış bir savaşı bilin." (Bakara, 278-279)

Peygamber s.a.v, ribâyı büyük günahlar arasında saymıştır. Allah ayrıca Yahudilere bazı helâl kılınmış şeylerin zulümleri ve ribâ almaları sebebiyle haram kılındığını bildirmiştir. Yine Allah, ribâyı yok edeceğini, sadakaları ise bereketlendireceğini haber vermiştir. Bu da insanların tecrübe ettiği bir gerçektir."

Bu kaidenin özeti şudur:
Bir alışveriş, **faiz (ribâ)** veya **kumar (meysir)** içeriyorsa ya da bunlara götüren bir hile barındırıyorsa, o satış haramdır.

Örnekler:

- **Faiz sebebiyle haram olan satışlar:**
  - Îne satışı
  - Borç satışlarının birçok şekli
  - Satış ile borcu birleştirmek
  - vb.
- **Kumar (belirsizlik) sebebiyle haram olan satışlar:**
  - Sonucu bilinmeyen (meçhul) şeyin satışı
  - Teslimi mümkün olmayan şeyin satışı

Allah en iyi bilendir.